

Маріупольський
державний
університет

**ІННОВАЦІЇ
В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ ЗАТРОВАННЯ У
ПРАКТИКУ**

**Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної конференції**

Київ - 2024

Інновації в дошкільній освіті: теорія, перспективи, шляхи запровадження у практику: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 березня 2024 року / за заг. ред. Ю.О.Демидова. Маріуполь: МДУ, 2024. 207 с.

Редакційна колегія:

Голова

– Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Заступник голови

– Олена БУЛАТОВА, перший проректор МДУ, доктор економічних наук, професор;

Члени оргкомітету:

– Юлія ДЕМИДОВА, завідувач кафедри дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент;

– Катерина КРУТІЙ, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти;

– Ольга ФУНТИКОВА, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти;

– Світлана МАКАРЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;

– Оксана ПОПОВСЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;

– Вікторія ЯЙЛЕНКО, старший викладач кафедри дошкільної освіти;

– Ірина ДЕСНОВА, в. о. завідувача кафедри практичної психології, кандидат педагогічних наук, доцент;

– Оксана ГОЛЮК, завідувач кафедри педагогіки та освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 10 від 28 березня 2024 року)

Статті публікуються в авторській редакції

© Колектив авторів, 2024

© Кафедра дошкільної освіти МДУ, 2024

ОКУНЬ А.С.,

здобувач 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
денна форма навчання,
освітня програма «Дошкільна освіта»

Маріупольський державний університет, м. Київ
Науковий керівник

Крутій К. Л.,

д. пед. наук, професорка,
професорка кафедри дошкільної освіти
Маріупольський державний університет, м. Київ

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ФОРМОЮ ТА ПРОСТОРОМ ЗАСОБАМИ АСТРОНОМІЇ

Дитині необхідні базові концепції простору для адаптації у природному довкіллі та правильному функціонуванні у ньому. Це проявляється із перших днів життя і розвивається симетрично її зростанню. Початковим етапом такого пізнання є уявлення дитини про місцезоташування, відносне розташування, симетрію та напрямок. Але для пізнання об'єктів у космосі та ознайомлення із його структурою, дітям потрібні дорослі.

Вихователі та батьки можуть розвивати та розширювати те, що маленькі діти вже знають про космос. Дорослі можуть допомогти математизувати їхні повсякденні уявлення про простір. Це передбачає використання мови та різних уявлень для опису та розуміння просторових ідей [7].

Вивчення форми, простору, позиції, чисел є базовими для розвитку дитини. У старшому дошкільному віці, коли в дитини вже є початкові знання та навички, можна давати більш складну та цікаву інформацію про довкілля. Космос цікавий не лише сам по собі, а й як інструмент пізнання просторових ідей, таких як:

- просте розташування та положення (наприклад, кішка знаходиться зверху на паркані і водночас паркан знаходиться під кішкою);
- перспектива (з того місця, де я сиджу, я бачу пташку ліворуч та собаку праворуч, а з місця навпроти мене, де ви стоїте, ви бачите пташку праворуч та собаку ліворуч);
- координати на декартовій площині (кішка знаходиться у другому рядку та третьому стовпці);
- вказівки (дитина може дістатися схованки, зробивши три кроки вперед, повернувши ліворуч, а потім зробивши один крок назад).
- естетичні якості відбивної симетрії (цей симетричний дизайн справді гарний, але ця асиметрична купа — ні).

Кожна із цих ідей напочатку може бути складною для дитини. Наприклад, якщо предмет знаходиться одночасно над чимось, під чимось, ліворуч та праворуч чогось (кішка сидить на паркані під дротами, а обабіч кішки сидять дві пташки) [1-2].

Просторові ідеї лежать в основі більшості нашого математичного розуміння. Для розуміння додавання, дитина може використовувати ідеї об'єднання двох окремих предметів або стрибка ліворуч за стандартною числовою прямою. Для розуміння віднімання, дитина може уявити собі яблука на тарілці, які по черзі куштують друзі. Для розуміння еквівалентності, дитина може уявити гру із другом на гойдалці-балансирі. Для розуміння множення, дитина звертається до областей чи масивів точок. Просторові метафори добре допомагають розуміти абстрактні речі.

Просторове розуміння, мова та символіка мають практичну цінність. Люди живуть у космосі. Цілеспрямоване переміщення у ньому вимагає передусім розуміння просторових взаємин у повсякденному середовищі, наприклад, коли дитина дізнається, що ліхтар перебуває поза ліжком. Дитина старшого дошкільного віку вивчає та використовує відповідну просторову мову, щоб орієнтуватися у світі [3-4].

Просторові знання та багата мова дають поштовх дитині для подальшої академічної успішності, адже розуміння процесів у природному довіллі та вміння їх описати дає змогу більш глибокого уявлення та мислення. Такі діти, як правило, демонструють вищі математичні здобутки, ніж учні, які не досягли такої майстерності у старшому дошкільному віці.

Завдяки вивченню космосу, діти старшого дошкільного віку можуть розширити та поглибити свої знання та розуміння щодо основної позиції, складної позиції та карт.

Діти старшого дошкільного віку мають непогане уявлення про предмет та його розміщення у просторі, але не можуть правильно сформулювати це. Їм необхідно поглибити своє розуміння основної позиції та вивчити правильні математичні слова, щоб говорити про неї.

Інший спосіб описати позицію предмета у просторі — використати орієнтир. Із цим завданням діти старшого дошкільного віку добре справляються. Це можна спостерігати, граючи із дитиною у схованки. Вона знайде прихований предмет за допомогою орієнтиру та позиції щодо нього. Але у кожному із цих прикладів дитині потрібно використовувати слова, що описують її позицію та предмета, що обговорюється.

Щоб збагатити словниковий запас дитини, необхідна допомога дорослих — вони мають самі описувати позицію предмету, використовуючи слова «зверху, знизу, за, під, над» тощо. Дітям навіть старшого дошкільного віку складно зрозуміти прийменник «крізь» (крізь скло), тому слід звертати увагу на можливість збагачення словника доступними методами та прийомами.

Складнішим завданням буде навчити дитину розуміти та розрізняти поняття «ліворуч» та «праворуч». Це потрібно для опису складної позиції.

Спочатку дитина старшого дошкільного віку вчиться розрізняти свої праву та ліву руки. Для цього використовуються різні ігрові підходи. Після того, як вона засвоює ці поняття, вона може використати їх для опису позиції предметів по відношенню до себе. Втім, нормально, якщо дитина на одразу зможе засвоїти ці поняття і їх розуміння прийде пізніше, уже у початковій школі [5].

Ураховуючи, що діти старшого дошкільного віку егоцентричні, їм все ще важко розуміти полярні позиції, множинні відносини або різні точки зору. Вивчення відносних позицій засвоюється дитиною в процесі ігор. Наприклад, класики — стрибки по клітинах із цифрами з різним напрямком та послідовністю. Також дитина старшого дошкільного віку може брати участь у сервіруванні столу, а завданням буде покласти ложку справа від тарілки, чашку поставити зліва, а глечик із соком поставити посередині столу.

Важливо пояснювати дитині симетрію у природі з віддзеркаленням — руки, ноги, крила у птахів тощо [5-6]. Граючи із конструкторами, дитина старшого дошкільного віку може створювати симетричні предмети інтуїтивно, та як: автомобілі, людину, тварин, будинки. Тому в процесі гри можна на об'єктах, що створила дитина пояснювати їй складні поняття та описувати симетрію.

Іншим способом опису положення предметів у просторі є карти — схематичне зображення предметів та їх положення відносно один одного, або якоїсь площини. Робота із картами може допомогти дитині краще зрозуміти різні точки зору на предмет у просторі. Напочатку діти старшого дошкільного віку можуть ознайомлюватися із картами свого кабінету, кімнати, дитячого майданчику, а потім навчитися їх створювати самостійно.

Отже, знання про форму та простір — фундаментальна математична база, яку мають отримати діти у старшому дошкільному віці. Їм необхідно засвоїти базові концепції, математизувати та деталізувати свої повсякденні знання та навички, а також навчитися передавати словами те, що вони дізналися.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Каплуновська О. М. Дошколятам про Космос : програма та методичні рекомендації / О. М. Каплуновська. – Запоріжжя : ЛПС ЛТД, 2000. 132 с.
2. Крутій К. Л., Стеценко І. Б. Парціальна програма формування культури інженерного мислення в дітей передшкільного віку “STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт”. Освітній напрям «Природничі науки, або Подорож Всесвітом». Запоріжжя : ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2020. 240 с.
3. Крутій К. Л., Стеценко І. Б. Парціальна програма формування культури інженерного мислення в дітей передшкільного віку “STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт”. Освітній напрям “Технології, або Таємничі перетворення”. – Запоріжжя : ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2020. 192 с.
4. Крутій К. Л., Стеценко І. Б. Парціальна програма формування культури інженерного мислення в дітей передшкільного віку “STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт”. Освітній напрям “Інжиніринг, або Маленькі винахідники”. – Запоріжжя : ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2020. 196 с.
5. Стежинки у Всесвіт : комплексна освітня програма для дітей раннього та передшкільного віку / автор. колектив ; наук. керівник К. Л. Крутій. — Запоріжжя, 2020. 240 с.

6. STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт : альтернативна програма формування культури інженерного мислення в дітей передшкільного віку / автор. колектив ; наук. керівник К. Л. Крутій. — Запоріжжя : ТОВ “ЛІПС” ЛТД, 2020. 148 с.

7. Nora S. Newcombe & Mike Stieff. Six Myths About Spatial Thinking. International Journal of Science Education. 2012. № 34:6. P. 955-971.

Рожко С.В.,

здобувачка 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітня програма «Дошкільна освіта»

Маріупольський державний університет, м. Київ

Науковий керівник:

Поповська О.А.

к. пед. наук, доцентка,

доцентка кафедри дошкільної освіти,

Маріупольський державний університет, м. Київ

ФОРМУВАННЯ ЗВИЧКИ МОЛОДШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Фізичне виховання є ключовим елементом у розвитку дітей молодшого дошкільного віку, забезпечуючи основу для здорового способу життя та оптимального фізичного та емоційного розвитку. В сучасній Україні, як і у багатьох країнах світу, актуальність цієї теми зумовлена кількома факторами:

1. Збільшення випадків ожиріння серед дітей: за оцінками Всесвітньої організації охорони здоров'я, кількість дітей з ожирінням у світі зростає, що є індикатором недостатньої фізичної активності та неправильного харчування.

2. Порушення постави та мускульно-скелетні проблеми: недостатня фізична активність сприяє розвитку порушень постави та інших мускульно-скелетних проблем у дітей з раннього віку.

3. Зниження фізичної витривалості: дослідження показують, що діти сьогодні мають меншу фізичну витривалість порівняно з попередніми поколіннями, що також є наслідком зменшення часу, проведеного в активних іграх та заняттях.

4. Емоційні та психологічні проблеми: фізична активність має позитивний вплив на емоційний стан і психічне здоров'я дітей, зменшуючи ризик розвитку стресу, депресії та тривожності [1, с. 49]

Аналіз академічної літератури свідчить про вагому увагу дослідників до проблеми фізичного виховання в дошкільному віці як невід'ємної частини розвитку здорового суспільства. Це питання залишається актуальним і добре висвітлене в дослідженнях як українських, так і міжнародних вчених (Т. Андрющенко, О. Богініч, Е. Вільчковський, А. Кошель, В. Кошель, К. Крутій, О. Худолій та інші), які внесли значний вклад, досліджуючи та розробляючи концепції та класифікації технологій збереження здоров'я [1-3].